

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що у теорії міжнародного права відсутній єдиний підхід щодо визнання фізичних осіб суб'єктами міжнародного права. У зв'язку з розвитком суспільних відносин, дане питання залишається дискусійним, актуальним та потребує додаткового аналізу та дослідження.

Список використаних джерел

1. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
2. Колотуха І. О. Кримінальна відповідальність фізичних осіб за порушення норм міжнародного гуманітарного права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Одеса, 2010. 19 с.
3. Моджорян Л. А. Суб'єкти міжнародного права. Гос. изд. юрид. литературы, Москва, 1958. 157 с.
4. Тускоз Жан. Міжнародне право : підручник ; пер. з франц. К. : «АртЕк», 1998. 416 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри Кирилюк А. В.

КОЗАР КАТЕРИНА ВІТАЛІЙВНА

Київський національний торговельно-економічний університет

МІЖНАРОДНА ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ НЕВИЗНАНИХ ТЕРИТОРІЙ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

В сучасному міжнародному праві проблема невизнаних територій, з кожним днем набуває все більшої актуальності. Існує безліч термінів, які визначають невизнані держави, серед них: «самопроголошені держави», «де-факто держави», «квазідержави», «псевдо держави», «віртуальні держави» тощо. Головними ознаками державності невизнаних територій є назва (задекларована як офіційна), атрибути (державна символіка), система управління (органи влади, збройні сили), правова система (конституція та інші нормативні акти), контроль над територією та населення. Головною відмінністю таких утворень від держав є те, що вони не мають дипломатичного визнання учасниками ООН. Незважаючи на це, будь-яка невизнана держава має повне право на політичну діяльність.

На нашу думку, термін «невизнана держава» як найкраще описує сутність даного феномену. Терміни «квазідержави», «псевдо держави» неначе ставлять під сумнів можливість існування новоутворених держав, тим самим, ставлять під

сумнів принцип міжнародного права на самовизначення народів, який, в свою чергу, суперечить принципу територіальної цілісності держав.

В ст. 3 Конвенції про права та обов'язки держав (Конвенції Монтевідео) від 26.12.1933 р. встановлено, що «політичне існування держави не залежить від її визнання іншими державами. Навіть ще не визнана держава має право захищати свою цілісність і свою незалежність, піклуватися про своє збереження і процвітання і, як наслідок, організовуватися, як вона вважає за потрібне, законодавчо забезпечувати свої інтереси, управляти своїми відомствами й визначати свою юрисдикцію та компетенцію своїх судів. Реалізація цих прав обмежена тільки здійсненням прав інших держав згідно з міжнародним правом» [1].

На думку В. Дівак «...поява нових держав – це нові проблеми й «головний біль» для міжнародної спільноти: визнавати чи не визнавати, співпрацювати з новими урядами чи ні (оскільки в багатьох випадках незрозуміло, з ким саме), а також необхідність організації контролю за озброєнням, кількість якого ніхто не зможе навіть порахувати, активізація міжнародного тероризму, наркотрафіку й торгівлі людьми» [2, с. 46]. Визнання новостворених держав є доволі ризикованим рішенням для міжнародної спільноти. З одного боку, визнання було б шляхетним жестом підтримки та надання гарантій безпеки новим державам, можливості розв'язання гуманітарних проблем та впевненого розвитку для політичної та міжнародної діяльності. На противагу, це дуже ризикований крок, який може призвести до внутрішньодержавних та міжнародних конфліктів, а також до етнополітичної нестабільності. Споконвічною міжнародною проблемою визнання є те, що не існує жодного універсального документу, який би регламентував процес утворення і визнання, а тим більше, характеристик, згідно до яких, новоутворена держава могла б претендувати на свою самостійність. Державами-членами ЄС в документі «Керівні принципи визнання нових держав у Східній Європі та Радянському Союзі» вже була здійснена спроба створення та впорядкування критеріїв, яким новоутворена держава повинна відповідати задля того, щоб бути визнаною [3]. Однак, в процесі визнання Югославії, навіть її творці не завжди дотримувались особисто створеного порядку. Причиною цього стали особисті політичні інтереси держав, які стояли вище будь-яких правових критеріїв [3, с. 114].

У своїх наукових працях Вікторія Дівак, кандидат політичних наук, виокремлює критерії, відповідно до яких, у новостворених держав, а також у держав, які в майбутньому постануть перед питанням «визнавати чи не визнавати» з'явиться

можливість легітимізувати даний процес. Перший критерій – уряд, який здатен захищати та контролювати територію держави, другий – відмова від будь-яких посягань на територію сусідніх держав. Третій критерій – стабільна фінансово-економічна система, яка діє протягом тривалого часу (впродовж 10–20 років) і здатна забезпечити населення необхідним прожитковим мінімумом. Четвертий критерій – власний уряд, здатний належно виконувати основні гуманітарні функції. І останній, п'ятий критерій – мирна зовнішня та внутрішня політика, в повному обсязі забезпечення прав і свобод своїх громадян, у тому числі національних меншин, а також належне здійснення основних принципів міжнародного права.

На нашу думку, доцільно було б додати до цих критеріїв ще один, не менш важливий, а саме – історію певної території, яка претендує на незалежність та визнання міжнародною спільнотою. Людство завжди надавало великого значення історії, тому в даному випадку, вона б допомогла заповнити прогалини, а також сумніви з приводу легітимності визнання новостворених держав.

Основною проблемою правосуб'єктності невизнаних територій та актуальності даної теми в сучасному міжнародному праві є те, що незважаючи на вікову історію міжнародного права, досі немає єдиного документу, який би регулював та визначив критерії легітимності набуття самостійності, а також визнання новостворених держав.

Отже, врегулювання проблем, які виникли в результаті створення та існування невизнаних держав є дуже складним, багаторівневим, тривалим і провокуючим процесом. Його успіх залежить від особистого ставлення між суб'єктами міжнародного права, суб'єктивних та об'єктивних умов, а також від їх сприятливого поєднання. Саме тому, необхідним є розроблення універсальних норм, які б заповнили прогалини в міжнародному праві.

Список використаних джерел

1. Convention on the Rights and Duties of States, Montevideo, 26 December 1933. URL: <https://www.jus.uio.no/english/services/library/treaties/01/1-02/rights-duties-states.xml>
2. Дівак В. Сепаратизм як геополітична зброя: виникнення нових квазідержав на карті світу. Пошук критеріїв міжнародного визнання невизнаних державних утворень. *Віче*. 2016. № 3–4. С. 43–47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2016_3-4 25
3. Теліпко В. Е. Міжнародне публічне право : навчальний посібник / В. Е. Теліпко, А. С. Овчаренко ; за заг. ред. В. Е. Теліпко. К. : Центр учбової літератури, 2010. 608 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри Невара Л. М.